

Wieża widokowa w Żarskim Lesie

Wieża na Gołębim Wzgórzu położona niedaleko najwyższego przed wojną szczytu Brandenburgii (niem. Gipfel der Mark Brandenburg) powstała dzięki żarskiemu Towarzystwu Upiększania Miasta (niem. VSV – Verschönerungsverein), które założono w 1861 r. W kręgu zainteresowania członków towarzystwa pozostawał także obszar Żarskiego Lasu (niem. Sorauer Wald) nazywanego również Zielonym Lasem (niem. Grüner Wald). Z inicjatywy działaczy VSG w 1864 r. wybudowano tę kamienną wieżę widokową, by stąd obserwować zachwycającą panoramę lasu, a przy dobrej widoczności również Sudety.

Powstanie wieży związane jest z aktywnością przewodniczącego Towarzystwa Upiększania Miasta J. H. von François wywodzącego się z rodziny Hugonotów. Mężczyźni tej rodziny w zdecydowanej większości wybierali karierę wojskową (z tego rodu wywodził się m. in. słynny niemiecki generał z czasów I wojny światowej – Herrman von François, jeden z ojców niemieckich zwycięstw nad armią rosyjską w Prusach Wschodnich).

Ze względu na silne związki rodziny von François z armią, wieża widokowa przybrała formę blokhauzu (niem. Blockhaus). Blokhauzy były ufortyfikowanymi budowlami ze strzelnicami, służącymi do samodzielnej obrony z kilku stron. Stosowano je zazwyczaj do ochrony ważnych punktów strategicznych. I tu wojskowa intuicja miała znaczenie – wieża stała na skrzyżowaniu dwóch ważnych szlaków komunikacyjnych w Zielonym Lesie: Drogi Siedmiu Wzgórz (niem. Siebenhügelweg) oraz drogi prowadzącej do traktu pocztowego. Ponadto mimo wszystko Zielony Las był terenem odludnym, więc było to zgodne z ideą stawiania samodzielnych blokhauzów na terenach słabo zaludnionych.

O militarnej stylistyce świadczy także wystrój tarasu widokowego wzorowanego na forteczny. Pomiędzy czterema sterczynami umieszczono balustradę przypominającą krenelaż wysunięty poza lico wieży, co dodatkowo daje złudzenie jakby na szczycie znajdowały się średniowieczne machikuły.

Budowla ma 16 metrów wysokości i została wzniesiona na planie kwadratu 4,7 x 4,7 m. Została zbudowana z polodowcowych kamieni, zapewne pochodzących z niedalekiej okolicy, wszak wzgórze, na których rozpościera się Zielony Las mają pochodzenie polodowcowe.

Narożniki zostały obramowane czerwoną cegłą pochodzącą z nieodległej cegielni. Wejście do wieży ulokowano od południa, ze względu na popularność znajdującej się w sąsiedztwie doliny Euterpe. Ponadto wieś Łaz była miejscowością letniskową z bogatą ofertą aktywnego spędzania czasu wolnego (boiska, kort tenisowy, zajazdy, tancbuda) i to stamtąd najczęściej wyruszali turyści na zwiedzanie Zielonego Lasu od końca XIX w. do wybuchu II wojny światowej.

Na szczyt budowli prowadziły granitowe schody, ale po drodze na taras widokowy można było obserwować krajobraz z trzech par okienek (wszak blokhauz musiał posiadać otwory strzelnicze), które znajdowały się na każdej ze ścian.

Należy zwrócić uwagę na odłamki rudy darniowej w zaprawie między kamieniami. W wieży widokowej Zielonego Lasu pełniły owe odłamki rolę piorunochronu ze względu na to, iż chłonęły wodę a zawartość żelaza sprawiała, że grom uderzający w szczyt budynku był bezpiecznie odprowadzany do gruntu.

Z czasem rozkwit turystyki w Sudetach sprawił, że również w Żarach powstał w 1884 r. oddział Towarzystwa Karconoskiego (niem. RGV – Riesengebirgsverein – Sektion zu Sorau), który ściśle współpracował z Towarzystwem Upiększania Miasta. Być może z tego powodu zaślepiono w wieży okienka od strony północnej. Po co podziwiać bujne buki Zielonego Lasu, skoro od południa w pogodnie dni podziwiać należało panoramę Sudetów i wypatrywać Śnieżki. Wieża w przeciwieństwie do większości innych przedsięwzięć VSV i RGV przetrwała wojenną zawieruchę, choć nie uniknęła powojennej dewastacji i zapomnienia. Runęły kamienne schody i taras widokowy. Obecnie teren, na którym znajduje się wieża pozostaje w Zarządzie PGL Lasów Państwowych – Nadleśnictwa Lipinki i wchodzi w obszar Leśnictwa Zielony Las. W 2015 roku z inicjatywy nadleśnictwa obiekt został wyremontowany i zabezpieczony.

